

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_CJL_623
Předmět:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Komunikační a slohová výchova
Autor, spoluautor:	Mgr. Petra Lefanová
Název DUMu:	Slohové postupy
Pořadové číslo DUMu:	3
Stručná anotace:	
Prezentace seznamuje žáky se základními druhy slohových postupů a jejich definicí. Seznámí se s pojmem slohový útvar.	
Ročník:	1.
Obor vzdělání:	63-41-M/01 Ekonomika a podnikání, 65-42-M/02 Cestovní ruch, 66-41-L/01 Obchodník
Metodický pokyn:	Prezentace slouží jako doplněk pro výklad učitele. Otázky mohou žáci zpracovat písemně, případně mohou sloužit jako kontrolní test.
Výsledky vzdělávání:	Žák chápe slohové postupy, umí zformulovat jejich základní znaky.
Vytvořeno dne:	3. 8. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

SLOHOVÉ POSTUPY

Slohové postupy

- chceme-li něco sdělit, rozhodujeme se, zda budeme vyprávět, popisovat, vykládat, informovat, uvažovat
- podle toho volíme vhodné jazykové prostředky
- pro zpracování stejného tématu můžeme zvolit různé postupy

Slohový postup je tedy

způsob podání, zpracování tématu

Druhy slohových postupů

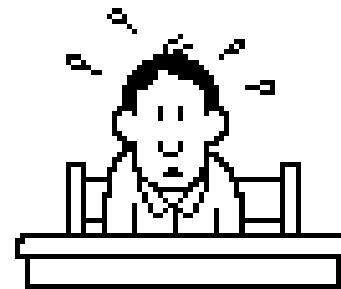
informační

vyprávěcí

popisný

výkladový

úvahový

Přiřadte jednoduché definice k pojmům

výkladový

podává fakta, sdělení, konstatování,
nevysvětluje

úvahový

podává děje, události, příběhy v časovém
průběhu, dějová linie od zápletky k
vyvrcholení

vyprávěcí

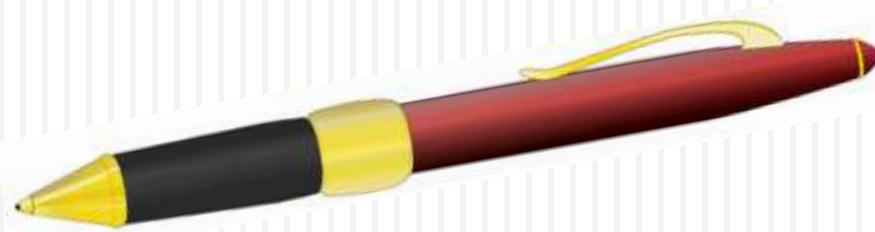
vystihuje charakteristické vnější nebo
vnitřní znaky, charakteristika osob

informační

vysvětluje podstatu určitých jevů,
zaměřuje se na souvislosti a vztahy

popisný

hodnotí, srovnává, vyjadřuje autorův
názor, zamýšlí se nad problémem,
vyvozuje závěry

- výsledkem použití jednoho nebo více slohových postupů je tzv.

slohový útvar

Informační slohový postup

- ❑ uvádí pouze základní informace, údaje
co, kdy, kde se stane (stalo)
- ❑ fakta neuvádí do vzájemných souvislostí
- ❑ fakta hromadí za sebou (častý výčet)
- ❑ minimální textová souvislost – v textu je tedy méně odkazovacích výrazů
- ❑ **výskyt ve funkčních stylech:** prostěsdělovací
administrativní
publicistický

Vyprávěcí slohový postup

- ❑ vypravuje jedinečné příběhy
- ❑ má dějovou linii od zápletky k vyvrcholení a rozuzlení děje – návaznost textu
- ❑ **řazení** dějových složek v časové a příčinné posloupnosti
- ❑ děj může být urychlován nebo zpomalován odbočkami
- ❑ děj může být vyprávěn retrospektivně (od konce) – mluvíme o tzv. **kompozici**
- ❑ uplatňuje se osobnost **vypravěče**
- ❑ **výskyt ve funkčních stylech:** prostěsdělovací
publicistický
umělecký

Popisný slohový postup

- ❑ vystihuje charakteristické, příznačné rysy, znaky objektů nebo dějů, příp. osob (charakteristika)
- ❑ od informačního sloh. postupu se liší větším **rozsahem podávaných informací**
- ❑ informace jsou podávány v určitém sledu – názornost, přehlednost
- ❑ **výskyt ve funkčních stylech:** prostěsdělovací
publicistický
umělecký
odborný
administrativní

Výkladový slohový postup

- ❑ logicky se zdůvodňuje **podstata předmětu** nebo **děje**
- ❑ postihuje **vnitřní souvislosti** (příčinné, časové, prostorové)
- ❑ **složitá**, promyšlená větná výstavba
- ❑ logické uspořádání , text úseky na sebe logicky navazují
- ❑ text je **výrazně členěn** – kapitoly, odstavce, vsuvky, poznámky pod čarou, vysvětlivky
- ❑ text doplněn **grafy, nákresy, schémata**
- ❑ **výskyt ve funkčních stylech**: odborný
publicistický (řečnický)

Úvahový slohový postup

- ❑ často se kombinuje s výkladovým postupem – společné rysy
- ❑ zachycuje vnitřní souvislosti mezi fakty
- ❑ úvahovým postupem autor vyjadřuje svoje **stanovisko k problému a hodnotí ho**, využívá citového působení
- ❑ **výskyt ve funkčních stylech:** odborný
publicistický
umělecký

Závěrečný malý test

1. Vysvětlete pojmy **slohový postup** a **slohový útvar**.
2. Který slohový postup byste si vybrali při zpracování následujících témat. Zdůvodněte.
 - a) Existuje posmrtný život?
 - b) Dopravní situace v Českých Budějovicích
 - c) Úhlová bruska
3. Je uvedené tvrzení pravdivé?
 - a) Úvahový slohový postup vystihuje charakteristické znaky a rysy
 - b) Úvahový slohový postup přináší autorovy osobní myšlenky a názory
 - c) Úvahový slohový postup je pouze ve formě mluvené

Zdroj

- SOCHROVÁ, Marie. *Český jazyk v kostce pro SŠ*. 2. vyd. Praha: Fragment, 2010. ISBN 978-80-253-0950-6.
- MUŽÍKOVÁ, Olga. *Odmaturuj z českého jazyka*. 2. vyd. Brno: DIDAKTIS spol. s r. o., 2002. ISBN 80-86285-36-7.
- HOFFMANNOVÁ, Jana, JEŽKOVÁ, Jaroslava, VAŇKOVÁ, Jana. *Komunikace a sloh: Učebnice českého jazyka pro střední školy*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 978-80-7238-780-9.
- obrázky ze sady klipartů -<http://www.pdclipart.org/index.php>